

บทที่ 3

งานทักษะอาชีพในโรงเรียนเฉพาะความพิการ

1. ความหมายของทักษะอาชีพ

เพ็ชรี รูปวิเชียร (2545 ก) ให้ความหมายของอาชีพ หมายถึง ภาระหน้าที่ที่มนุษย์ต้องทำเป็นประจำด้วยความถนัด ความสนใจ ความรู้ ความสามารถ การฝึกฝนจนเชี่ยวชาญ มีผลตอบแทนในรูปแบบได้แบ่งอาชีพเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. งานอาชีพที่ทำให้ผู้อื่น (Work for others) หรือเป็นลูกจ้าง/พนักงานให้กับองค์กรที่เป็นรัฐบาล องค์กรธุรกิจเอกชน หรือองค์กรการกุศลสาธารณะต่าง ๆ

2. งานอาชีพอิสระ (Self – Employment) เป็นการทำงานที่ไม่ต้องมีการสมัครงาน เกิดจากการตัดสินใจของผู้ที่จะทำเพื่อให้ตนเอง ทำด้วยตนเอง จ้างตนเอง อาศัยปัจจัยความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ โอกาส จังหวะ การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชีวิต การฝึกฝน การเพิ่มพูนพัฒนาตนเอง ซึ่งกิจการของงานอาชีพอิสระนั้นมีขนาดตั้งแต่เล็ก กลาง และขนาดใหญ่ ตามความพึงพอใจทุนทรัพย์ ความสามารถ

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทักษะ” และ “อาชีพ” ไว้ดังนี้

ทักษะ เป็นคำนาม ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Skill ซึ่งหมายถึง ความชำนาญ

อาชีพ อาชีวะ - อาชีวะ เป็นคำนาม ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Occupation ซึ่งหมายถึง การหาเลี้ยงชีพ การทำมาหากิน งานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพ

จากความหมายดังกล่าว ทักษะอาชีพ หมายถึง ความชำนาญในการทำงาน การทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพ

กระทรวงแรงงาน (2557) ให้ความหมายของอาชีพ ว่าหมายถึง งานหรือภาระหน้าที่ของมนุษย์ที่ต้องทำอย่างสม่ำเสมอ หรือประจำด้วยความถนัด ความสนใจ ความรู้ความสามารถ รวมทั้งประสบการณ์ หรือการฝึกฝนจนเชี่ยวชาญ โดยมีผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ความพึงพอใจ เงิน การแลกเปลี่ยน การได้รับการยกย่องให้มีชื่อเสียง และการสร้างเครือข่ายเพื่อนฝูงในสังคม

จากความหมายดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า ทักษะอาชีพ หมายถึง ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการทำมาหากิน การหาเลี้ยงชีพหรือในงานที่ทำอยู่เป็นประจำ อันเป็นภาระหน้าที่ที่มนุษย์ต้องทำเพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งอาชีพที่ทำให้แก่ผู้อื่นและอาชีพอิสระที่ตนทำขึ้นเองตามความพึงพอใจ ความสามารถ และความชำนาญ อันเกิดจากการฝึกฝน เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง

2. ความสำคัญของอาชีพ

อาชีพถือเป็นเครื่องมือสำคัญของมนุษย์ที่ใช้เพื่อการหารายได้ สิ่งตอบแทน สำหรับการดำรงชีวิต อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และสิ่งอื่น ๆ ที่ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม จึงเป็นเรื่องที่สำคัญจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์ทุกคนเมื่อเติบโตจนถึงวัยที่เหมาะสมแล้ว หรือสำเร็จการศึกษาในความรู้อันเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนเองชอบหรือสนใจ ฝึกฝนจนเกิดความมั่นใจหรือชำนาญแล้ว ก็จะมีมุ่งสู่การประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับที่ได้เคยเรียนรู้หรือฝึกฝนมาจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการและด้านงานอาชีพ เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ หรือค่าตอบแทน สำหรับการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว ไม่เป็นภาระแก่คนอื่นหรือแก่สังคมหรือประเทศชาติ จึงนับว่า อาชีพ มีความสำคัญกับคนทุกคนเป็นอย่างยิ่ง ดังต่อไปนี้

อนุศักดิ์ ฉืนไพศาล (2557) ได้กล่าวว่า อาชีพเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมที่ส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ อาชีพมีความสำคัญ ดังนี้

1. ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข เพราะผู้ที่มิอาชีพจะมีรายได้ ทำให้มีอำนาจการซื้อสินค้า (Power Purchasing) เพื่อการอุปโภค บริโภค ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้

2. ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในสังคม ผู้ที่มีอาชีพจะได้รับความเชื่อถือจากสังคม เพราะค่านิยมในสังคมมนุษย์มองว่าคนที่มิอาชีพ สามารถทำมาหากินเลี้ยงตนเองได้เป็นคนที่มีคุณภาพจะไม่สร้างความเดือดร้อนให้เกิดแก่บุคคลอื่น ไม่ต้องไปลักขโมย ไม่ต้องไปฉกชิงวิ่งราวทรัพย์สิน และสิ่งของจากผู้อื่น

3. สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่มาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์ต้องมีการดำรงเผ่าพันธุ์ มีการแต่งงาน ผู้ที่มีอาชีพจะสร้างความมั่นใจให้กับคู่ชีวิตว่าจะสามารถสร้างครอบครัวที่มีความสุขได้อย่างแน่นอน

4. สร้างรายได้จากการประกอบอาชีพ สามารถดูแลให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวเป็นปกติสุข มีการเก็บสะสม การออมไว้ใช้เมื่อยามเจ็บป่วย แต่ถ้าไม่มีอาชีพก็ไม่มีรายได้ การดำรงชีวิตในครอบครัวก็จะไม่มีความสุข

5. กิจกรรมในสังคมมีความเคลื่อนไหว เพราะความหลากหลายของอาชีพก่อให้เกิดการเชื่อมประสานในจุดต่าง ๆ เกิดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้คนในสังคม ได้แก่ การซื้อขายสินค้า กิจกรรมการให้บริการด้านต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เทคโนโลยีการสื่อสารที่มีการพัฒนาไม่หยุดยั้ง โดยใช้เงินเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน

จากที่นักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของอาชีพข้างต้น และจากการศึกษาจากนักวิชาการท่านอื่น ๆ ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของอาชีพ ทำให้ผู้เขียนได้ทราบถึงความสำคัญของอาชีพที่มีทั้งต่อมนุษย์ผู้ประกอบอาชีพเอง และมีต่อสังคมระดับต่าง ๆ โดยแยกเป็น ดังนี้

1. ความสำคัญของอาชีพต่อตนเอง

การประกอบอาชีพของแต่ละบุคคลมีความสำคัญต่อตนเองหลายประการ ดังนี้

- 1.1 ช่วยสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบอาชีพ
- 1.2 ช่วยให้ผู้ประกอบอาชีพได้ใช้ทักษะความสามารถของตนเอง
- 1.3 ช่วยสะท้อนบุคลิกภาพและความเป็นตัวเองของผู้ประกอบอาชีพ
- 1.4 ช่วยสร้างคุณค่าให้แก่ตัวเอง

2. ความสำคัญของอาชีพต่อครอบครัว

ครอบครัวถือเป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด สมาชิกของครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ซึ่งมีภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน เช่น พ่อแม่มีหน้าที่เลี้ยงดูลูกและให้การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคต ลูกมีหน้าที่ศึกษาเล่าเรียนจนสำเร็จการศึกษาแล้วแสวงหาอาชีพเพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูตนเอง พ่อแม่ และสมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3. ความสำคัญของอาชีพต่อชุมชน

ครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคม หากสมาชิกแต่ละครอบครัวประกอบอาชีพที่สุจริตถูกต้องตามกฎหมาย และมีอาชีพที่มั่นคง รายได้ดี และมีโอกาสก้าวหน้าภายในชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจของชุมชนเจริญรุ่งเรืองสามารถพึ่งพาตนเองได้

4. ความสำคัญของอาชีพต่อประเทศชาติ

เมื่อประชาชนในชาติมีการประกอบอาชีพมีรายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ทำให้อัตราการว่างงานลดน้อยลง ย่อมเป็นการแก้ไขปัญหาสังคมให้กับรัฐบาล สภาพสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดี มีการใช้ทรัพยากรภายในชุมชน รายได้เกิดการหมุนเวียน ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก้าวหน้า ผลจากการที่ประชาชนประกอบอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ชุมชนมีความเข้มแข็งและชำระภาษีให้แก่รัฐ เพื่อรัฐจะได้นำไปพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างถนน สะพาน เขื่อน โรงไฟฟ้า เป็นต้น การประกอบอาชีพของประชาชน ในชุมชนและในประเทศ จึงเป็นการช่วยพัฒนาประเทศชาติได้อีกทางหนึ่ง

3. ประเภทของอาชีพ

อาชีพต่าง ๆ ในประเทศไทยมีมากมายหลากหลายอาชีพ ซึ่งบุคคลสามารถจะเลือกประกอบอาชีพได้ตามความถนัดความต้องการ ความชอบ และความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพประเภทใด จะเป็นอาชีพอิสระ หรืออาชีพรับจ้าง ถ้าหากเป็นอาชีพที่สุจริตย่อมจะทำให้เกิดรายได้มาสู่ตนเอง และครอบครัว ถ้าบุคคลผู้นั้นมีความมุ่งมั่น ขยัน อดทน ตลอดจนมีความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ จะทำให้มองเห็นโอกาสในการเข้าสู่อาชีพ และพัฒนาอาชีพใหม่ ๆ ให้เกิดอยู่เสมอ

ประเภทของอาชีพ แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้ (สมคิด มิมมา, 2556)

1. ประเภทอาชีพที่แบ่งตามเนื้อหาของอาชีพ

การแบ่งอาชีพแบ่งตามเนื้อหาของอาชีพนั้น ยึดหลักการแบ่งตามเนื้อหาวิชาของแต่ละอาชีพ ดังนี้

1.1 อาชีพเกษตรกรรม (Agricultural Occupation) สำหรับประเทศที่ตั้งอยู่บนพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ สำหรับประเทศไทยถือเป็นอาชีพหลักและอาชีพสำคัญของประเทศ เพราะประชากรไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ประกอบอาชีพนี้ เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับการผลิต การจัดจำหน่ายสินค้าและบริการทางด้านการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตรนอกจากใช้บริโภคกันเป็นส่วนใหญ่แล้วยังใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตทางอุตสาหกรรม อาชีพเกษตรกรรมของไทย ได้แก่ การทำนา ทำสวน ทำไร่ และการเลี้ยงสัตว์

1.2 อาชีพอุตสาหกรรม (Industry Occupation) คือ กระบวนการนำวัตถุดิบ วัสดุ หรือสินค้า บางชนิดมาแปรรูปเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ในขั้นตอนของกระบวนการผลิต ประกอบด้วยปัจจัยมากมาย ได้แก่ เครื่องจักร อาคาร วัสดุอุปกรณ์ ทุน แรงงาน การบริหารจัดการ ฯลฯ และอาชีพอุตสาหกรรมสามารถแบ่งตามขนาดของการดำเนินการ ดังนี้ 1) อุตสาหกรรมในครอบครัว 2) อุตสาหกรรมขนาดย่อม 3) อุตสาหกรรมขนาดกลาง 4) อุตสาหกรรมขนาดใหญ่

1.3 อาชีพพาณิชยกรรม (Commerce Occupation) คือ อาชีพที่เป็นตัวกลางในการจำหน่ายสินค้าและบริการต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินการในรูปแบบของการซื้อมาขายไป ผู้ประกอบอาชีพนี้จึงจัดเป็นคนกลางที่ทำหน้าที่ซื้อสินค้าจากผู้ผลิตแล้วนำมาขายต่อให้กับผู้ซื้อหรือผู้บริโภค ได้แก่ การค้าปลีกและค้าส่ง โดยการจัดจำหน่ายในรูปแบบของการขายตรง หรือจัดจำหน่ายทางอ้อม

1.4 อาชีพคหกรรม (Spill Smoke Occupation) เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับอาหาร การผลิตอาหาร ทั้งอาหารคาว อาหารหวาน และอาหารว่าง รวมทั้งการเสิร์ฟ การตัดเย็บเสื้อผ้า

2. ประเภทอาชีพแบ่งตามลักษณะของอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1 อาชีพราชการ (Government Servant Occupation) หมายถึง การเป็นข้าราชการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ให้บริการประชาชนให้ได้รับความสะดวกสบายในด้านต่าง ๆ

2.2 อาชีพรับจ้าง (Occupation work for) หมายถึง อาชีพที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการ หรือเป็นผู้ว่าจ้าง โดยผู้ประกอบอาชีพเป็นผู้รับจ้างทำงานให้ ซึ่งฝ่ายจ้างจะเรียกว่า “นายจ้าง” และฝ่ายที่รับจ้างจะถูกเรียกว่า “ลูกจ้าง” และมีค่าตอบแทนที่นายจ้างจะตอบแทนให้เมื่อลูกจ้างปฏิบัติงานที่รับจ้างนั้นให้สำเร็จตามข้อตกลง ก็คือ “ค่าจ้าง”

2.3 อาชีพอิสระ (Freelance) หมายถึง อาชีพที่ต้องเป็นผู้ประกอบการลงทุน ลงแรง และบริหารจัดการกิจการด้วยตนเองคนเดียว หรือเป็นกลุ่ม แต่ไม่ต้องใช้คนมาก หากมีความจำเป็น จะใช้วิธีจ้างคนมาช่วยงานเป็นครั้งคราว เจ้าของกิจการเป็นผู้ลงทุนเองและจัดจำหน่ายเอง คิดแผนงาน และตัดสินใจเองทุกเรื่อง ฉะนั้นผู้ที่ประกอบอาชีพนี้จะต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองเห็นเส้นทาง การดำเนินงานของตนได้เป็นอย่างดี และต้องมีความอดทนต่องานหนัก ต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อีกด้วย

สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทั้งในกลุ่มโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และกลุ่มโรงเรียนเฉพาะความพิการ เช่น โรงเรียนที่จะการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อย่างโรงเรียนแพร่ปัญญานุกูล จังหวัดแพร่, โรงเรียนน่านปัญญานุกูล จังหวัดน่าน, โรงเรียนกาวิละอนุกูล จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ได้เปิดหลักสูตรอาชีพให้นักเรียนได้เลือกเรียน ตามความถนัด ความสนใจ ความเหมาะสมกับศักยภาพและสภาพความพิการของนักเรียนแต่ละคน ให้ได้มีทักษะในอาชีพที่ตนเองเลือก เพื่อการมีงานทำและการพึ่งพาตนเองได้เมื่อจบการศึกษาออกไป โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้กำหนดประเภทงานอาชีพออกเป็น 5 กลุ่มอาชีพ ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. 2560)

1. อาชีพเกษตรกรรม (Agriculture) เป็นอาชีพหลักของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศไทย เป็นการปลูกพืช เห็ดรา เลี้ยงสัตว์ และรูปแบบของชีวิตแบบอื่น ๆ เพื่อเป็นอาหาร เส้นใย เชื้อเพลิงชีวภาพ ยารักษาโรคและผลิตภัณฑ์อื่นเพื่อความยั่งยืนและเพิ่มสมรรถภาพชีวิตมนุษย์ นับมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตมนุษย์มาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ ที่มนุษย์รู้จักใช้ประโยชน์อย่างมากมาจากพืช สัตว์ ทั้งในชีวิตประจำวันและการดำรงชีวิต ตลอดจนในการพัฒนาประเทศให้มั่นคงอีกด้วย อาชีพเกษตรกรรมแบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1.1 การปลูกพืช นักวิชาการเกษตรได้แบ่งประเภทของอาชีพการปลูกพืชออกเป็นหลายประเภท ตามวิธีการปลูก การดูแลรักษา การนำประโยชน์ไปใช้ แต่ในระดับชั้นนี้ได้จัดแบ่งตามลักษณะการปลูกและการดูแลรักษาออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1.1.1 พืชสวน หมายถึง พืชที่ปลูกในเนื้อที่น้อย สามารถให้ผลตอบแทนสูง ต้องการดูแลรักษามาก ซึ่งสามารถแบ่งย่อยออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1) ไม้ดอกไม้ประดับ นิยมปลูกไว้ในบ้าน และบริเวณบ้าน หรือในกระถาง ใช้พื้นที่ไม่มาก ใช้ตกแต่งอาคารสถานที่เพื่อความสวยงาม เช่น กุหลาบ ดาวเรือง เทียนทอง ปาล์มชนิดต่าง ๆ กล้วยไม้ ฯลฯ ซึ่งวิธีการดูแลรักษา โดยรดน้ำ พรุนดิน ใส่ปุ๋ยอย่างง่าย ๆ

2) พืชผัก ปลูกในแปลงเพาะปลูกหรือสวนผัก เช่น หอม กระเทียม ผักชี มะเขือ คะน้า ผักบุ้ง แตงกวา ฯลฯ วิธีการดูแลรักษา นอกจากจะรดน้ำพรุนดิน ใส่ปุ๋ยตามปกติแล้ว จะต้องกำจัดแมลงศัตรูพืชและป้องกันเป็นอย่างดี

3) ไม้ผล ปลูกในสวนผลไม้หรือพื้นที่ที่มีบริเวณกว้างขวาง เพราะต้นไม้จะเป็นไม้ยืนต้น มีอายุการให้ผลยาวนาน เช่น มะม่วง ลำไย ลิ้นจี่ ขนุน ทุเรียน เงาะ มังคุด เป็นต้น วิธีการดูแลรักษาพิเศษกว่าปกติเพราะต้องใส่ปุ๋ยบำรุงดิน ตกแต่งกิ่ง และตรวจสอบดูโรคและแมลง ศัตรูพืช

1.1.2 พืชไร่ หมายถึง พืชที่ปลูกโดยใช้เนื้อที่มาก มีการเจริญเติบโตเร็ว ไม่ต้องการดูแลรักษามากเหมือนพืชสวน ส่วนใหญ่เป็นพืชล้มลุก มีอายุตั้งแต่ 2 เดือน ถึง 1 ปี หรือมากกว่า เช่น ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ยาสูบ ฝ้าย ถั่วต่าง ๆ เป็นต้น ผลผลิตของพืชไร่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและชีวิตประจำวันของคนไทย โดยใช้บริโภคเป็นอาหารหลัก และเป็นสินค้าส่งออกจัดเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศที่สามารถนำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 9 อาชีพเกษตรกรรม การทำนา ทำสวน ทำไร่

แหล่งที่มา : http://jirayu0.blogspot.com/p/blog-page_17.html

1.2 การเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ตามชนบทนอกจากจะประกอบอาชีพทำนาทำไร่ แล้วมักจะเลี้ยงสัตว์ควบคู่ไปด้วยเพื่อเป็นอาหาร แรงงาน ในการเพาะปลูก การขนส่ง และเพื่อความสวยงาม เพลิดเพลิน ปัจจุบันการเลี้ยงสัตว์เพื่อไว้ใช้งานมีบทบาทลดน้อยลง หันมาเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหาร เนื่องจากผู้บริโภคนิยมการกินเนื้อสัตว์อย่างแพร่หลาย อีกทั้งยังส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศอีกด้วย

1.3 การประมง การทำประมงเป็นการเกษตรเกี่ยวกับการเลี้ยงและการจับสัตว์น้ำทุกชนิดของประเทศไทย เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนและประเทศเป็นจำนวนมาก การทำประมงในประเทศไทยสามารถแบ่งออกตามลักษณะของแหล่งน้ำได้ 3 ประเภท คือ

1.3.1 การทำประมงน้ำจืด หมายถึง การทำประมงตามแหล่งบริเวณน้ำจืดที่ต่าง ๆ ได้แก่ การจับปลาในแม่น้ำ ลำคลอง การเลี้ยงปลาน้ำจืดในกระชัง การเลี้ยงปลาสดในบ่อ เป็นต้น

1.3.2 การทำประมงน้ำเค็ม หรือการทำประมงทะเล หมายถึง การจับปลา กุ้งทะเล ปลาหมึก ตลอดจนการเลี้ยงหอยทะเลต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงหอยนางรม หอยแมลงภู่ เป็นต้น

1.3.3 การทำประมงน้ำกร่อย หมายถึง การทำประมงในบริเวณเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่น้ำเค็มกับพื้นที่น้ำจืด เช่น การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ การเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง การเลี้ยงปลานวลจันทร์ เป็นต้น

ภาพที่ 10 อาชีพการทำประมงน้ำเค็ม

แหล่งที่มา : <http://www.marinerthai.net/forum/index.php?topic=1776.0>

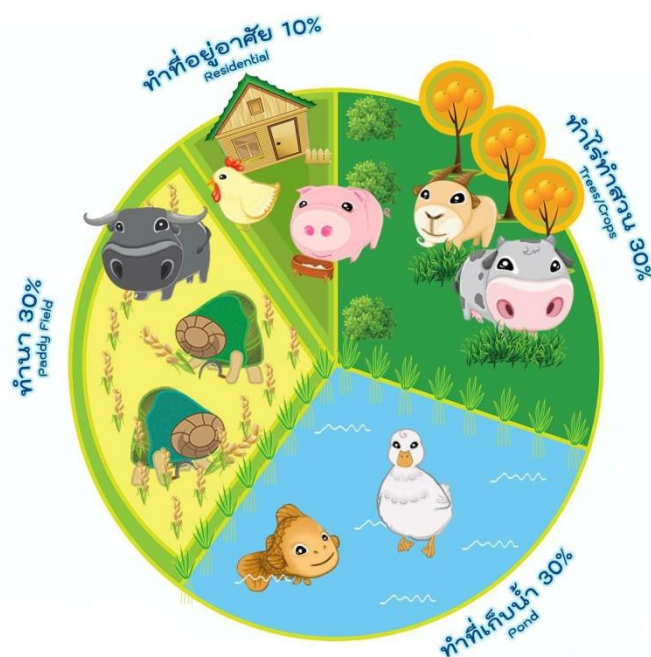
1.4 การเกษตรแบบผสมผสาน คือ การจัดระบบกิจกรรมการเกษตร ได้แก่ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง ให้มีการผสมผสานและเกื้อกูลในการผลิตซึ่งกันและกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความสมดุลของสภาพแวดล้อม เพิ่มความสมบูรณ์ของอาหารพืชหรือสัตว์ การทำเกษตรหลาย ๆ อย่างรวมกันทำให้เกษตรกรมีรายได้จากผลผลิตเพิ่มขึ้น ตลอดจนไม่เสี่ยงต่อสภาวะการขาดทุนจากราคาการขายผลผลิตเพียงอย่างเดียวที่มีราคาไม่แน่นอน ปัจจุบันรัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางในการทำการเกษตรในแนวนี้ เช่น

1.4.1 เกษตรทฤษฎีใหม่ คือ แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 ที่ทรงส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรได้บริหารและจัดการเกี่ยวกับดิน น้ำ ให้มีประโยชน์สูงสุดเพื่อเกิดผลผลิตและรายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัวอย่างเพียงพอ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นพร้อมกับช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

1.4.2 การเกษตรแบบยังชีพ คือ การเกษตรหรือการผลิตเพื่อยังชีพ คือการเพาะปลูกพอยังชีพ ซึ่งเป็นการเพาะปลูกแบบดั้งเดิมแบบหนึ่งโดยการปลูกพืชใช้กินเป็นอาหารภายในครอบครัว ไม่ได้ปลูกจำนวนมาก เหลือใช้พอที่จะส่งไปขายได้

1.4.3 การเกษตรธรรมชาติ คือ การเกษตรแบบนี้เป็นการเกษตรที่กลับไปหาธรรมชาติ หรือการเกษตรแบบฟื้นฟูธรรมชาติให้กลับมามีความสมบูรณ์ดังเดิม

1.4.4 การเกษตรแบบยั่งยืน คือ การเกษตรที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อรักษาคุณภาพทางธรรมชาติและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งการเกษตรแบบนี้เป็นการทำการเกษตรเพื่อต้องการให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้ทั้งการผลิตและการดำรงชีพโดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด

ภาพที่ 11 อาชีพการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9

แหล่งที่มา : <https://gnews.apps.go.th/news?news=31562>

2. อาชีพอุตสาหกรรม (Industry) เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับการทำอุตสาหกรรม ซึ่งหมายถึง การผลิตสินค้าอันเนื่องมาจากการนำเอาวัสดุหรือสินค้าบางชนิดมาแปรรูปให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้งานมากขึ้น กระบวนการในขั้นตอนการผลิตมีปัจจัยมากมายนับตั้งแต่แรงงาน เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ เงินทุน ที่ดิน อาคาร รวมทั้งการบริหารจัดการ อาชีพอุตสาหกรรมแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 อาชีพอุตสาหกรรมครัวเรือน คือ อุตสาหกรรมที่ทำกันในครัวเรือน หรือภายในบ้าน ใช้แรงงานคนในครอบครัวเป็นหลัก อาจใช้เครื่องจักรขนาดเล็กช่วยในการผลิต ใช้วัตถุดิบ วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นเป็นปัจจัยในการผลิตอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ การจักสาน การทำร่ม การทอผ้า การทำอัฐมอญ ฯลฯ ลักษณะการดำเนินงานไม่เป็นระบบ การใช้เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และมีการลงทุนไม่มากนัก

ภาพที่ 12 การทอผ้า ถือเป็นอาชีพ อุตสาหกรรมในครัวเรือน ที่ใช้แรงงานคน ในครอบครัวเป็นหลักในการผลิต
แหล่งที่มา : <http://www.pooyai-paiteo.com/?p=3993>

2.2 อาชีพอุตสาหกรรมโรงงาน คือ อุตสาหกรรมที่ผลิตในโรงงาน สินค้าที่เกิดจากการผลิต มักจะมีมาตรฐานเดียวกันไม่แตกต่างกันมากนัก พบมากในเขตเมืองหรือเขตที่มีความเจริญต่าง ๆ สินค้าพวกนี้มักเป็นสิ่งอุปโภคบริโภคและสินค้าฟุ่มเฟือยต่าง ๆ กระดาษทิชชู บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป อาหาร กระป๋อง เครื่องนุ่งห่ม เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น และมีสินค้าบางประเภทที่มีการโฆษณาส่งเสริมการขายด้วย

ภาพที่ 13 อาชีพอุตสาหกรรมโรงงาน การผลิตเครื่องยนต์ ที่ต้องใช้เครื่องจักร และคนจำนวนมากช่วยในการผลิตทีละจำนวนมาก
แหล่งที่มา : http://khaw-hot.blogspot.com/2017_07_20_archive.html

3. อาชีพคหกรรม (Home economics) คือ งานที่เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนที่อยู่อาศัย มนุษย์ทุกคนต้องมีการคหกรรมเข้ามาเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน เช่น งานบ้านงานเรือน การทำความสะอาด สะอาดบ้าน ซักผ้า และยังทำให้ก่อเกิดเป็นรายได้เพื่อนำมาใช้ในการเลี้ยงชีพ เช่น งานเย็บ ปัก ถัก ร้อย อาหาร เป็นต้น งานคหกรรมเป็นงานด้านหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย เช่น งานเขียนภาพผนังโบสถ์ งานปั้น งานแกะสลัก และงานจักสานต่าง ๆ

งานคหกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายด้าน ดังนี้

3.1 งานประดิษฐ์ คือ งานที่สามารถนำมาทำให้เกิดเป็นผลงานได้โดยใช้วัสดุเหลือใช้ จากการใช้งานหรือวัสดุจากธรรมชาติ เช่น กิ่งไม้ ใบไม้ ก้อนหิน เปลือกหอย เป็นต้น สามารถนำมาใช้เป็นของประดับตกแต่งได้ ตัวอย่างเช่น กรอบรูป โมบาย โคมไฟ นำมาเป็นของใช้ เช่น กระเป๋า ตะกร้า ภาชนะใส่ของต่าง ๆ

3.2 อาหาร คือ งานที่เกี่ยวกับการบริโภคของมนุษย์สามารถรับประทานได้โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียกับสุขภาพและเพื่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ถ้าไม่มีอาหารหรือน้ำมนุษย์ก็ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ดังนั้น อาหารและน้ำจึงมีความสำคัญกับมนุษย์เป็นอย่างมาก อาหารมีหลากหลายรูปแบบมีทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน

อาหารคาว คือ อาหารที่มีส่วนผสมของเนื้อสัตว์ต่าง ๆ เช่น เนื้อหมู เนื้อวัว เนื้อไก่ เนื้อเป็ด เป็นต้น ตัวอย่างเช่น แกงเผ็ด แกงส้ม ผัดเนื้อ ผัดกระเพรา ต้มยำปลา ต้มจืด เป็นต้น

อาหารหวาน คือ อาหารที่ไม่มีส่วนผสมของเนื้อสัตว์ แต่มีส่วนผสมของน้ำตาล น้ำอ้อย ได้แก่ ขนมชนิดต่าง ๆ เช่น ขนมปัง ขนมชั้น ขนมทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ลอดช่อง เค้ก คุกกี้ เป็นต้น

ภาพที่ 14 อาชีพคหกรรม การทำอาหาร สามารถประกอบเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้ให้แก่ ครอบครัวเป็นอย่างดีอีกอาชีพหนึ่ง

แหล่งที่มา : <https://www.lifestyle224.com/content/12330>

3.3 งานตัดเย็บเสื้อผ้า คือ งานที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อีกอย่างหนึ่ง เพราะเสื้อผ้าถือเป็นเครื่องนุ่งห่มร่างกายที่ให้ความอบอุ่นแก่ร่างกายและช่วยปกปิดสรีระร่างกายของมนุษย์ที่ขาดไม่ได้เช่นเดียวกับอาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค งานตัดเย็บเสื้อผ้าจัดว่าเป็นงานคหกรรมอย่างหนึ่งที่เป็นที่นิยมกันเป็นอย่างมากเนื่องจากการออกแบบที่สวยงามจนกลายเป็นแฟชั่นและเครื่องแต่งกายให้ดูสวยงามและช่วยเสริมบุคลิกภาพบุคคลให้น่ามองน่าเชื่อถือได้อีกด้วย

3.4 งานใบตอง คือ ชิ้นงานที่เกิดจากการนำใบตองมาประดิษฐ์สามารถนำไปใช้งานหรือประโยชน์ได้ เช่น กระถาง พานบายศรี งานประดับตกแต่ง เป็นต้น งานใบตองเป็นงานที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของไทยที่มีความละเอียด สวยงามที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ทุกวันนี้อาจจะมีการประยุกต์รูปแบบไปบ้างแต่ก็ยังมีแบบดั้งเดิมให้เห็นอยู่ งานใบตองปัจจุบันเป็นที่นิยมกันมากในการใช้เป็นเครื่องประกอบพิธีและประดับตกแต่งสถานที่ในงานต่าง ๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานบายศรีสู่ขวัญ งานบวงสรวง งานไหว้ครู เป็นต้น จนกลายเป็นงานธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการได้เป็นอย่างดี

3.5 งานดอกไม้ คือ งานที่นิยมกันมากเช่นเดียวกับงานใบตองหรือมากกว่า เพราะการจัดงานพิธีต่าง ๆ การจัดสถานที่เพื่อประกอบพิธี หรือพิธีกรรมต่าง ๆ ก็มักนิยมนำดอกไม้มาประดับตกแต่งด้วยกันทั้งนั้น จนกลายเป็นธุรกิจที่นิยมกันมากมาย ดังอย่างเช่น งานแต่งงาน งานศพ งานพิธีเปิดงานต้อนรับ งานกินเลี้ยง งานอบรมสัมมนา เป็นต้น มักจะจัดซุ้ม ฉาก โต๊ะ สถานที่ ด้วยดอกไม้ ซึ่งผู้จัดจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในด้านการจัด ออกแบบและตกแต่งเป็นอย่างดี

ภาพที่ 15 งานประดิษฐ์ดอกไม้ เพื่อใช้ประกอบพิธีต่าง ๆ เป็นหนึ่งในอาชีพคหกรรม ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

แหล่งที่มา : <http://www.clayflower88.com>

4. อาชีพความคิดสร้างสรรค์ (Creative) คำว่า “ความคิดสร้างสรรค์” ได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1962. อ้างใน สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ. 2552 : 30) ให้คำนิยามของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดผลผลิต หรือสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ไม่รู้จักมาก่อนซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเกิดจากการรวบรวมเอาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์ แล้วรวบรวมความคิดเป็นสมมติฐานแล้วรายงานผลที่ได้รับจากค้นพบ

กิลฟอร์ด (Guilford, 1956. อ้างใน สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ. 2552 : 32 - 33) กล่าวถึง ความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถด้านสมองที่จะคิดได้หลายแนวทาง หรือคิดได้หลายคำตอบ เรียกว่า การคิดแบบอเนกนัย ซึ่งประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

1. ความคล่องแคล่วในการคิด คือ ความสามารถของบุคคลในการหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีคำตอบในปริมาณที่มากในเวลาจำกัด
2. ความคิดยืดหยุ่นในการคิด คือ ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้หลายประเภทและหลายทิศทาง
3. ความคิดริเริ่ม คือ ความสามารถของบุคคลในการคิดหาสิ่งแปลกใหม่และเป็นคำตอบที่ไม่ซ้ำกับผู้อื่น
4. ความคิดละเอียดลออ คือ ความสามารถในการกำหนดรายละเอียดของความคิด เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดและการนำไปใช้

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ (2552 : 30) ให้คำนิยามของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่แสดงความคิดหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล โดยนำประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความคิดใหม่ อันนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และความละเอียดอ่อน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553 : 111) ให้คำนิยามว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดแบบอเนกนัย ที่บูรณาการประสบการณ์ที่มีแล้วสร้างรูปแบบความคิดใหม่ หรือผลิตผลใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

จากการให้ความหมายของ ความคิดสร้างสรรค์ ของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า อาชีพความคิดสร้างสรรค์ คืออาชีพที่ใช้กระบวนการคิดที่มีความริเริ่ม ละเอียดลออ มีความคล่องแคล่วและมีความยืดหยุ่นในการคิด เพื่อการสร้างผลงาน ชิ้นงานหรือแนวทางที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำใคร ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะของการคิดค้นใหม่ ปรับปรุงหรือดัดแปลงจากความคิดเดิมผสมผสานกันเกิดเป็นสิ่งใหม่รูปแบบในที่สุด

อาชีพความคิดสร้างสรรค์ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่กำหนดให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ในหลักสูตรสถานศึกษามี ดังนี้

4.1 งานวิจิตรศิลป์ (Fine Arts) คือ งานศิลปะที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น มุ่งแสดงในด้านความงามเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านอารมณ์และจิตใจเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 6 สาขา ดังนี้

4.1.1 จิตรกรรม (Painting) คือ การเขียนภาพลงบนวัตถุต่าง ๆ เช่น กระดาษ ไม้อัด ผ้าใบ ผนังปูน ฯลฯ สีที่ใช้ในการเขียน เช่น สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีฝุ่น สีชอล์ก สีน้ำมัน สีอะคริลิก ผงถ่านคาร์บอน ภาพที่เขียนมีหลายลักษณะ เช่น ภาพคนเหมือน (Portrait) ภาพสัตว์ (Animal) ภาพทิวทัศน์บก (Landscape) ภาพทิวทัศน์ทะเล (Seascape) ภาพหุ่นนิ่ง (Still life) ภาพชีวิตประจำวัน (Genre painting) ภาพประกอบ (Illustration)

ภาพที่ 16 การนำแผ่นไม้เก่ามาวาดภาพ
เป็นผลงานจิตรกรรมไทย ถือเป็นการ คิดสร้างสรรค์
ผลงานอีกรูปแบบหนึ่ง
ผลงานถ่ายภาพของ : พูลศักดิ์ ตูละวิภาค

4.1.2 ประติมากรรม (Sculpture) คือ งานศิลปกรรมที่สร้างเป็นรูปทรง 3 มิติ โดยวิธีการแกะสลัก การปั้น หรือการใช้หลายวิธีการร่วมกัน ได้แก่ การปั้น การแกะสลัก การหล่อ การทาบ การตี การเคาะ วัสดุที่ใช้ ได้แก่ ดิน ขี้ผึ้ง สบู่ ไม้ หิน ปูนปลาสเตอร์ โลหะต่าง ๆ ลักษณะงาน ประติมากรรมจะมีเป็น 3 มิติ กล่าวคือ นอกจากความกว้างและความยาวแล้ว ยังมีความหนา หรือ ความลึกรวมทั้งปริมาตรของรูปทรงด้วยงานประติมากรรมแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) ประติมากรรมนูนต่ำ (bas - relief) คือ มีลักษณะเป็นเส้นร่อง หรือ เป็นแอ่งลึกลงไปเพียงเล็กน้อย หรือนูนจากพื้นขึ้นมาเพียงเล็กน้อยสามารถมองด้านหน้าได้เพียงด้านเดียว เช่น เกรียกษาปณ์ เกรียกษัตราต่าง ๆ ฯลฯ

2) ประติมากรรมนูนสูง (high - relief) คือ งานที่มีลักษณะนูนขึ้นมาจาก ผิวพื้นมากกว่าแบบนูนต่ำ สามารถมองเห็นด้านข้างของงานได้พอสมควร เช่น รูปแกะสลักเทพอัปสร แห่งนครวัด รูปแกะสลักที่ฐานอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ฯลฯ

3) ประติมากรรมลอยตัว (round - relief) คือ งานที่มีลักษณะมองเห็น ได้รอบด้าน เช่น รูปหล่อทหาร ตำรวจ ที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ พระประธานในพระอุโบสถ ฯลฯ

ภาพที่ 17 ผลงานประติมากรรม รูปปูนปั้น
พญานาคหัวบันได ทางขึ้นวัดพระธาตุปูแจ
จังหวัดแพร่ ที่สร้างขึ้นมาจากจินตนาการ
ตามความเชื่อทางศาสนา และความคิด
สร้างสรรค์ของช่าง
ผลงานภาพถ่ายของ : พูลศักดิ์ ตูละวิภาค

4.1.3 สถาปัตยกรรม (Architecture) คือ การออกแบบก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น ที่อยู่อาศัย สาธารณสถาน ศาสนสถาน ฯลฯ โดยคำนึงถึงความสะดวกเหมาะสมกับการใช้สอย ความมั่นคงแข็งแรงความสวยงามน่าชื่นชม ซึ่งถ้างานก่อสร้างอาคารสถานที่แห่งใดมีความวิจิตร หรือ ประดับประดาสวยงามเกินจุดมุ่งหมายแค่เพียงที่อยู่อาศัยหรือใช้สอยอื่น ๆ ก็ยังมีคุณค่าในทางวิจิตรศิลป์ มากยิ่งขึ้น

4.1.4 ภาพพิมพ์ (Print) คือ งานที่มีลักษณะเป็น 2 มิติบนพื้นระนาบคล้าย กับงานจิตรกรรม ต่างกันคือภาพพิมพ์จะต้องสร้างสรรค์บนแม่พิมพ์ก่อน แล้วจึงนำไปพิมพ์บนแผ่นภาพ การพิมพ์ภาพมีหลายเทคนิควิธีการ เช่น ภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (silk screen) ภาพพิมพ์กัดกรด (etching) ภาพพิมพ์สแตนซิล (stencil) ภาพพิมพ์แกะไม้ (woodcut) ฯลฯ

4.1.5 สื่อผสม (Mixed media) คือ งานวิจิตรศิลป์ที่ผสมผสานงานจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ หรือเทคนิควิธีการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน อาจมีลักษณะเป็น 2 มิติหรือ 3 มิติก็ได้

4.1.6 ศิลปะภาพถ่าย (Photography) คือ ภาพถ่ายที่จัดอยู่ในประเภทวิจิตรศิลป์ นั้นเป็นการถ่ายภาพที่ใช้เทคนิคและวิธีการที่แปลกกว่าภาพถ่ายที่ทำให้ผู้ชมเกิดความคิดความเจริญ ทางสติปัญญา มีผลในทางสร้างสรรค์ มีใช้ภาพอนาจาร หรือภาพถ่ายโดยทั่วไป

4.1.7 วรรณกรรม (literature) คือ งานประพันธ์ต่าง ๆ ทั้งร้อยแก้วและ ร้อยกรอง เป็นการแสดงออกถึงศิลปะในการใช้ภาษา โดยการเรียบเรียงถ้อยคำอย่างสละสลวย และเหมาะสม เพื่อถ่ายทอดความรู้ความคิดของผู้ประพันธ์ หรือเป็นการเล่าเรื่อง หรือพรรณนาถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4.1.8 ดนตรีและนาฏศิลป์ (Music & Drama) ดนตรี (music) คือ ศิลปะ ที่แสดงออกโดยการเรียบเรียงระดับเสียงสูงต่ำที่ใช้ความรู้สึก และจินตนาการสร้างสรรค์ผสมผสานกัน อย่างลงตัวผ่านเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความไพเราะ ส่วน **นาฏศิลป์ (drama)** เป็นการ แสดงออกทางลีลา ท่าทางการรำ การแสดงโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความงาม ความพอใจ งานศิลปะ ประเภทจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ภาพพิมพ์ สื่อผสม และศิลปะภาพถ่าย เป็นศิลปะ ที่เรารู้และชื่นชมได้โดยใช้ประสาทสัมผัสทางตาด้วยการมองเห็น เราจึงเรียกรวมศิลปะทั้ง 6 ประเภทนี้ว่า **ทัศนศิลป์ (Visual art)** ส่วนศิลปะประเภทวรรณกรรมและดนตรีและนาฏศิลป์ เรียกว่า **โสตทัศนศิลป์ (Audiovisual art)**

ภาพที่ 18 วงดนตรี Me - Easy ของนักเรียน โรงเรียนเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ที่นำเครื่อง ดนตรีไทยมาเล่นกับเครื่องดนตรีสมัยใหม่ แหล่งที่มา : <https://www.kroobannok.com>

ภาพที่ 19 การแสดงฟ้อนรำ ของนักเรียน
โรงเรียนแพร่ปัญญานุกูล จังหวัดแพร่
แสดงออกทางลีลา ท่าทาง ซึ่งถือเป็นการ
แสดงออกทางศิลปะทางด้านนาฏศิลป์

4.2 งานประยุกต์ศิลป์ (Applied Arts) คือ งานศิลปะที่สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมาย
ที่เน้นประโยชน์การใช้สอยเป็นหลักส่วนด้านความงามเป็นสิ่งรองลงมา หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น
เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย แบ่งออกเป็น 5 แขนง คือ

4.2.1 พาณิชยศิลป์ (Commercial Arts) คือ งานที่เน้นประโยชน์ทางการค้าขาย

4.2.2 มัณฑนศิลป์ (Decoration Arts) คือ งานศิลปะการตกแต่งทั้งตกแต่งภายนอก
และตกแต่งภายใน

4.2.3 อุตสาหกรรมศิลป์ (Industrial Arts) คือ งานศิลปะที่เกี่ยวกับการออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

4.2.4 หัตถศิลป์ (Craftsmanship) คือ งานศิลปะที่นำไปใช้ในงานหัตถกรรม
โดยใช้มือทำเป็นส่วนใหญ่ มีมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เช่น เครื่องปั้นดินเผา งานแกะสลักไม้
งานถักทอ งานหวาย รวมถึงงานช่าง 10 หมู่ของไทยด้วย

ภาพที่ 20 งานทำป้ายตัวอักษร เป็นงานศิลปะ
ประเภทงานพาณิชยศิลป์ที่เน้นประโยชน์
ทางการค้า

แหล่งที่มา : <http://www.findglocal.com/TH/Nonthaburi/462288327158085/%E0%B8%AB>

ภาพที่ 21 งานผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน
จัดเป็นงานศิลปะประเภทพาณิชยศิลป์ที่เน้น
ด้านประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก

แหล่งที่มา : <https://www.thailandtopvote.com>

5. อาชีพพาณิชยกรรมและบริการ (Commerce & Service)

5.1 อาชีพพาณิชยกรรม (Commerce) เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจการค้า ซึ่งกลุ่มงานอาชีพพาณิชยกรรมจะประกอบไปด้วย งานการบัญชี การเงินและการธนาคาร ธุรกิจค้าปลีก การตลาด การเลขานุการ การจัดการสำนักงาน คอมพิวเตอร์ธุรกิจ และโลจิสติกส์ เป็นต้น กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมจะเน้นการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานบัญชีของกิจการประเภทธุรกิจบริการ ธุรกิจซื้อขายสินค้า ธุรกิจอุตสาหกรรม กระบวนการปฏิบัติงานการบัญชีที่ใช้ในการควบคุม การตรวจสอบงานบัญชี และการชำระภาษีของกิจการ และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการบัญชีที่รองรับการขายปลีกและการขายส่ง การจัดแสดงสินค้า การโฆษณา การหาข้อมูลทางการตลาด การจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ การจัดซื้อ การส่งเสริมการขาย การบรรจุภัณฑ์ หลักการตลาด

ผู้ที่ศึกษาสำเร็จสาขาวิชาเหล่านี้สามารถปฏิบัติงานได้ทั้งในหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชนรวมทั้งสามารถนำไปประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองได้ แต่สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหากจะเรียนรู้อาชีพในกลุ่มสาขาวิชาเหล่านี้ไปประกอบอาชีพคงเป็นเรื่องที่ยากเนื่องจากเป็นวิชาที่จะต้องอาศัยความรู้ความจำ การวิเคราะห์ วางแผน การคิดคำนวณ มีความรอบรู้ มีไหวพริบดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ฉลาดและรู้ทันคน ซึ่งเกินกว่าศักยภาพของเด็กพิการทางสติปัญญาที่จะสามารถเรียนรู้ได้

ภาพที่ 22 อาชีพพาณิชยกรรม ประเภทงานการบัญชี

แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/7lovelywork/thantphaethy>

ภาพที่ 23 อาชีพพาณิชยกรรม ประเภทงานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

แหล่งที่มา : <https://tab.thai-tech.ac.th/computer-business/>

5.2. อาชีพการให้บริการ (Service) คำว่า “บริการ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Service” ซึ่งหมายถึง การกระทำที่เปี่ยมไปด้วยความช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์ (จิตตินันท์ เดชะคุปต์, 2549 ก) ซึ่งตัวอักษรภาษาอังกฤษทั้ง 7 ตัว มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการเป็นผู้ให้บริการ ดังนี้

S = Smiling & Sympathy : ยิ้มแย้มและเอาใจเขามาใส่ใจเรา เห็นอกเห็นใจต่อความลำบากยุ่งยากของผู้มารับการบริการ

E = Early Response : ตอบสนองต่อความประสงค์จากผู้รับบริการอย่างรวดเร็ว

R = Respectful : แสดงออกถึงความนับถือให้เกียรติผู้รับบริการ

V = Voluntariness Manner : การให้บริการที่ทำอย่างสมัครใจ เต็มใจทำ ไม่ใช่ว่าอย่างเสียมิได้

I = Image Enhancing : การรักษาภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการ และภาพลักษณ์ขององค์กร

C = Courtesy : ความอ่อนน้อม อ่อนโยน สุภาพ และมีมารยาท

E = Enthusiasm : ความกระฉับกระเฉง กระตือรือร้นขณะให้บริการ และให้บริการมากกว่าผู้รับบริการคาดหวังเอาไว้

ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง ปฏิบัติรับใช้ หรือให้ความสะดวกต่าง ๆ ดังนั้น อาชีพการให้บริการ จึงหมายถึง อาชีพที่ เป็นผู้คอยรับใช้ อำนวยความสะดวก ซึ่งเรียกว่า “ผู้ให้บริการ” ให้แก่ผู้มารับความสะดวก “ผู้รับบริการ” ซึ่งการบริการ เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ต้องการรับบริการ (ผู้บริโภค/ลูกค้า) กับผู้ให้บริการ (เจ้าของกิจการ/พนักงานบริการ/ระบบการจัดการบริการ) ในการที่จะตอบสนองความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุผลสำเร็จ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การบริการ เป็นกิจกรรมการกระทำ และการปฏิบัติที่ผู้ให้บริการจัดทำขึ้นเพื่อเสนอและส่งมอบสู่ผู้รับบริการ หรือเป็นกิจกรรมที่จัดทำขึ้นร่วมกับการขายสินค้าเพื่อสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ หรือผู้บริโภคเพื่อส่งเสริมการขายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประเภทของอาชีพการให้บริการ สามารถจัดประเภทได้ 4 ประเภท ดังนี้ (จิตตินันท์ เดชะคุปต์, 2549 ข)

1. การบริการต่อร่างกายลูกค้า (People Processing Service) เป็นบริการที่มีการถูกเนื้อต้องตัวลูกค้าโดยตรง เช่น ตัดผม นวดแผนโบราณ เป็นต้น หรือไม่ก็เป็นบริการทางกายภาพ เช่น บริการขนส่งมวลชนที่เคลื่อนย้ายตัวลูกค้าไปยังจุดหมายปลายทาง ซึ่งลูกค้าจำเป็นต้องอยู่ในสถานที่ให้บริการตลอดทั้งกระบวนการให้บริการจนกว่าจะได้รับผลประโยชน์ตามที่ต้องการจากการบริการนั้น

2. การบริการต่อจิตใจลูกค้า (Mental Stimulus Processing Service) เป็นการให้บริการโดยไม่จำเป็นต้องถูกเนื้อต้องตัวลูกค้า หรือผู้รับบริการ แต่เป็นการให้บริการต่อจิตใจ อารมณ์ หรือความรู้สึกของลูกค้าหรือผู้รับบริการ เช่น โรงภาพยนตร์ โรงละคร โรงเรียน วัด โบสถ์ เป็นต้น ซึ่งลูกค้าจำเป็นต้องอยู่ในสถานที่ให้บริการตลอดทั้งกระบวนการให้บริการ จนกว่าจะได้รับผลประโยชน์ตามที่ต้องการจากการบริการนั้น

3. การบริการต่อสิ่งของของลูกค้า หรือผู้รับบริการ (Procession Processing Service) เป็นการซื้อบริการให้กับสิ่งของของเรา เช่น บริการซัก อบรีด การนำสัตว์ไปหาสัตวแพทย์ การบริการล้างรถ เป็นต้น บริการในกลุ่มนี้เป็นการให้บริการโดยการถูกเนื้อต้องตัวของ สัตว์เลี้ยง หรือสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่งของลูกค้า ซึ่งลูกค้าจำเป็นต้องเอาสิ่งของ หรือสัตว์เลี้ยงมาไว้ในสถานที่บริการ โดยตัวลูกค้าไม่จำเป็นต้องอยู่ในสถานบริการในระหว่างที่เกิดการให้บริการก็ได้

4. การบริการต่อสารสนเทศของลูกค้า หรือผู้รับบริการ (Information Processing Service) เป็นการบริการที่กระทำต่อสิ่งของของลูกค้า หรือผู้รับบริการเช่นเดียวกับการบริการประเภทที่ 3 แต่ต่างกันที่ลักษณะของสิ่งของของลูกค้า หรือผู้รับบริการจะเป็นสิ่งของที่ไม่มีตัวตน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อมูลสารสนเทศของลูกค้า หรือผู้รับบริการ บริการประเภทนี้ ได้แก่ ธนาการ ไปรษณีย์ บริการที่ปรึกษาทางธุรกิจ บริการวิจัยการตลาด เป็นต้น

ภาพที่ 24 อาชีพตัดผม จัดเป็นอาชีพบริการ
ต่อร่างกายลูกค้า ประเภทหนึ่ง
แหล่งที่มา : [https://www.matichon.co.th/
publicize/news_668655](https://www.matichon.co.th/publicize/news_668655)

ภาพที่ 25 อาชีพไปรษณีย์ จัดเป็นอาชีพบริการ
ต่อสารสนเทศของลูกค้า
แหล่งที่มา : [https://mgronline.com/
online/section/photo-gallery](https://mgronline.com/online/section/photo-gallery)

อาชีพการให้บริการสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรเป็นกลุ่มงานการให้บริการที่ไม่มีขั้นตอนการให้บริการที่สลับซับซ้อนมาก เหมาะกับสภาพความพิการ หรือศักยภาพของนักเรียนที่จะสามารถทำได้ เช่น การวาดแผนโบราณ การนวดฝ่าเท้า การซักผ้า การรับส่งสินค้า การทำความสะอาด เป็นต้น ทั้งนี้จำเป็นต้องมีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ ดูแลอย่างใกล้ชิดในระยะแรก ๆ จนกว่าจะให้บริการได้จนคล่องตัวหรือชำนาญ จึงค่อยห่างระยะออกมาจนปล่อยให้ทำเองในที่สุด

จากอาชีพต่าง ๆ ทั้ง 6 กลุ่มอาชีพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษที่เปิดเป็นรายวิชาอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษาให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความชอบ ความถนัด หรือความสนใจของนักเรียนแต่ละคนเพื่อให้เกิดความตระหนักในความสำคัญในระดับชั้นประถมศึกษา ทดลองศึกษาเรียนรู้ในอาชีพที่สนใจในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเรียนรู้ฝึกฝนงานอาชีพที่ตนเองเลือกในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - 5) และออกฝึกประสบการณ์งานอาชีพในสถานที่จะจริงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อการเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ในการทำงานอาชีพที่เลือกทักษะในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในขณะฝึกงาน เพื่อเตรียมตัวสู่การประกอบอาชีพอย่างเต็มตัว เมื่อจบการศึกษาออกไปและใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ชุมชนได้อย่างมีความสุข

4. คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ

ในการประกอบอาชีพประเภทใดก็ตามให้เกิดความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ นอกจากจะต้องใช้ความรู้ ทักษะความสามารถ ความชำนาญในการทำแล้ว สิ่งที่ต้องเป็นปัจจัยที่สำคัญในการประกอบอาชีพทุกชนิดให้ประสบความสำเร็จประการหนึ่งก็คือ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับอาชีพที่ทำนั่นเอง ถึงแม้จะมีความรู้ ความสามารถในการทำอาชีพนั่น ๆ มากเพียงใดก็ตาม แต่หากขาดคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพที่ดีสำหรับอาชีพนั่นแล้วก็ไม่สามารถนำพาตัวเองให้ประสบความสำเร็จในอาชีพนั่นได้

ในที่นี้ผู้เขียนขอกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ ใน 6 กลุ่มอาชีพที่กล่าวมา เนื่องเพราะเป็นอาชีพที่สถานศึกษาได้เปิดให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เลือกเรียน และเพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนได้นำไปเป็นข้อมูลในการเตรียมตัวนักเรียนให้มีคุณสมบัติเหมาะสม สอดคล้องกับอาชีพที่นักเรียนได้เลือกนำไปประกอบเป็นอาชีพของตนเมื่อจบการศึกษาออกไป ซึ่งต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่องการทำงาน ตระหนักว่าการทำงานทำให้คนมีคุณค่า อาชีพทุกอาชีพที่เป็นอาชีพที่สุจริตล้วนเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ความสำเร็จน่าชื่นชมจะต้องมาจากความสามารถ การมีทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้อง จะช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานและปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. มีนิสัยพื้นฐานการทำงานที่ดี ได้แก่ มีความขยัน มีความอดทน มีใจรักในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีวินัยในการทำงาน ตรงต่อเวลา และมีความซื่อสัตย์

3. มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการทำงานให้ชัดเจน

4. มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีสุขภาพจิตที่ดี เพราะส่งผลต่อการประกอบอาชีพที่มีประสิทธิภาพ

5. รู้จักมองภาพอนาคตของอาชีพที่ทำอยู่ว่าจะมีทิศทาง หรือแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง จำเป็นต้องปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงในเรื่องใด สิ่งใดบ้าง เพื่อช่วยให้อาชีพที่ทำพัฒนาก้าวหน้าไปได้

6. มีการศึกษา หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงงาน หรืออาชีพที่ทำให้เจริญก้าวหน้าทันเหตุการณ์ ทันสมัย และทันเทคโนโลยีอยู่เสมอ

7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน หรือผู้ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องในอาชีพที่ทำ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักสัมาคารวะต่อบุคคล

จากคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพใน 5 กลุ่มอาชีพที่กล่าวมา ถึงแม้จะเป็นการยากที่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาซึ่งเป็นผู้ที่มีข้อจำกัดในด้านทักษะการคิด ทักษะการปฏิบัติ และการจดจำ อันเนื่องมาจากสภาพความพิการก็ตาม แต่ก็เป็นภาระหน้าที่ที่ครูผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับอาชีพที่นักเรียนเลือกให้ได้ โดยเริ่มฝึกฝนให้นักเรียนได้ตระหนักเรียนรู้ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาเป็นต้นมาจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือกับฝ่ายบริหารของโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนที่นักเรียนอยู่อาศัย และผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันวางแผนพัฒนา เพื่อให้นักเรียนสามารถทำงาน หรือประกอบอาชีพที่เลือกได้ประสบความสำเร็จต่อไป

ภาพที่ 26 การเรียนรู้อาชีพต่าง ๆ ในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา